

Kaatuneitten muistopäivä 19.05.2019
Kalevankankaan sankarihaudalla Tampereella

Kunnioitettavat sotaveteraanit, sotaorvot, sotalesket ja muut kaatuneitten omaiset, hyvä yleisö.

Osallistuin sankarivainajien muistojuhlaan ensimmäisen kerran heinäkuussa 1940 Tohmajärvellä. Tutkiessani perhearkistoa löysin kotikuntani nimismiehen minulle kirjoittaman henkilökohtaisen matkustusluvan, joka oikeutti minut - pikkupojan - matkustamaan äitini kanssa Paimiosta Tohmajärvellä pidettävään sankarivainajien muistojuhlaan.

Siellä oli talvisodan jälkeen hautaamatta jääneiden sankarivainajien yhteishauta, joka sittemmin vuoden kuluessa tyhjeni, kun vainajat siirrettiin perheiden sijoituskuntien sankarihautoihin. Ne vainajat, joita ei noudettu muualle, haudattiin Tohmajärvelle. Isäni arkku siirrettiin Paimion sankarihautaan keväällä 1941.

Luen otteen äitini pitämästä puheesta vastaperustetun Sotaleskien Huolto r.y:n Paimion paikallisosaston joulujuhlassa 1945.

” Me sotalesket, miten otimme vastaan tiedon puolison, isän menetyksestä. Tuntuihan että menetimme kaiken mitä oli. Koti näytti tyhjältä. Rikas tulevaisuus, jota niin usein oli yhdessä ajateltu, muuttui tyhjäksi ja pimeäksi. Katosivat kaikki suunnitelmat. Me sotalesket täällä Suomessa, jotka olemme rauhallisia pohjoismaalaisia, iloitsimme myöskin rauhan palaamisesta koko maan piiriin, mutta iloamme himmentää tumma ja kipeää tekevä varjo, jonka olemme kaikki joutuneet kokemaan ja läpikäymään. Olimmehan kaikki kodin ihmisiä, joille mies ja lapset olivat koko maailma. Nyt särkyi tuo piiri, rikkoontui koko se elämä, jonka yhdessä elämäntoverimme kanssa kerran niin kauniiksi suunnittelimme. ”

Kaatuneiden muistopäivän tilaisuus on meille sotaorvoille hyvin tärkeä, sillä se antaa meille tilaisuuden muistella menettämäämme isää, äitiä tai lähisukulaista. Monilla meistä on isästä muistoja vain läheisten kertomuksen pohjalta, sillä olimme lapsia eikä henkilökohtaista muistikuvaa isästä ollut jäänyt.

Nuorena koululaisena kuuluin kaveriporukkaan, jossa muiden isät olivat elossa. Tuntemani sodassa olleet miehet eivät puhuneet sodasta, joten tietoni sotatapahtumista jäivät vähäisiksi.

Kuluneiden vuosikymmenten aikana olen osallistunut vainajien muistojuhlaan vuosittain.

Eläkkeelle siirryttyäni ryhdyin selvittämään tapahtumia isäni sotapolusta kaatumiseen asti. Kävin usean kerran sota-arkistossa tutkimassa asiakirjoja ja löysin sieltä isääni koskevaa materiaalia, josta tärkein oli pataljoonan esikunnan sotapäiväkirja. Mielenkiintoista oli se, että isäni pataljoonan komentajan adjutanttina oli kirjoittanut ko. Sotapäiväkirjaa ja tunnistin hänen käsialansa. Lemetin taistelussa isäni kaatui.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen olen matkustanut Laatokan Karjalaan ja käynyt pataljoonan taistelupaikoilla. Kävin myös Lemetin motin taistelupaikoilla. Siellä tarkoitus oli estää vihollisen Suomeen pääsy. Joukkojamme auttoi tässä taistelussa ankaran talven lisäksi se, ettei vihollisen huolto päässyt toimimaan ja venäläisiltä loppui ruoka. Neuvostoliitto yritti huoltaa joukkojaan ruuan lentopudotuksilla. Kun suomalaiset tämän huomasivat, he tekivät maastoon samanlaiset merkinnät kuin venäläiset olivat tehneet ja saivat hyödykseen pääosan ruokapudotuksista. Talvisodan Lemetin mottitaisteluista on Venäjällä kirjoitettu kirja "Kuoleman divisoon", josta luin samat selostukset huonosta ja pääosin epäonnistuneesta huollosta kuin olin lukenut suomalaisten sotapäiväkirjasta.

Talvi- ja jatkosota johtivat äitimme tilanteeseen, jota he eivät olleet osanneet kuvitella tapahtuvan. Äidit joutuivat yht`äkkiä yksin vastaamaan perheistään ja sen tulevaisuudesta. Lisäksi useat sotelesket olivat vastuussa mautilojen töistä.

Me sotaorvot jouduimme lapsina ottamaan osaa kaikkiin perheen töihin voimiemme mukaan. Se oli välttämätöntä yksinhuoltajaperheessä sota-ajan niukkojen elintarvikkeiden ja muidenkin hyödykkeiden vähäisyyden takia. Näin opimme jo lapsina ahkeran työnteon merkityksen.

1950-60 lukujen aikana siirryimme työelämään veteraanisukupolven rinnalle kasvattamaan isänmaatamme kohti nykyistä hyvinvointivaltiota.

Meidän keski-ikäemme lähestyy 80 vuotta, joten ehdimme tehdä pitkän päivätyön - monet 40 vuotta, jopa 50 vuoden rupeaman.

Haluan kiittää sotaveteraaneja siitä, että maamme säilytti itsenäisyytensä toisen maailmansodan melskeissä. Kuluva vuosi on talvisodan alkamisen 80. vuosi.

”Vain niin kauan kuin kansa muistaa ja kunnioittaa sankarivainajiaan, kansa on itsenäisyytensä arvoinen ja itsenäisyytensä säilyttävä. Tämän tietoisuuden jättäminen lapsillemme- tuleville sukupolville- on meidän velvollisuutemme” (Teppo Aho sankarihaudalla Kangasalla 1977.)

Markku Kivinen